

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
Кафедра педагогіки, психології та менеджменту**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти

«03» квітня 2025 року протокол № 4

Введено в дію наказом директорки

Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти

04 квітня 2025 року № 01-01/09-О.Д.

Директорка

Вікторія СИДОРЕНКО

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ
З ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ**

**для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за
спеціальністю С4 «Психологія»
галузь знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та
міжнародні відносини»
освітньо-професійна програма «Психологія»**

УДК 378.014

Автор-укладач: **Клочко Алла Олексіївна** – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України

Схвалено на засіданні кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, протокол № 4 від «01» квітня 2025 р.

Завідувач кафедри Юлія ГЕРАСИМЕНКО

Схвалено рішенням Відбіркової комісії Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, протокол № 4 від «02» квітня 2025 р.

Голова Відбіркової комісії Вікторія СИДОРЕНКО

Секретар Відбіркової комісії Володимир КУЛШОВ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Фаховий іспит з психології та соціології є комплексною оцінювальною процедурою, спрямованою на визначення фахового рівня претендентів на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю С4 «Психологія» галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» освітньо-професійної програми «Психологія».

Концептуальну основу фахового іспиту становить детальний аналіз компетентностей майбутнього фахівця у сфері ефективного застосування професійних навичок у ключових напрямках психологічної діяльності.

Фаховий іспит орієнтований на встановлення рівня підготовленості вступника на рівні «магістрант», що включає фундаментальну підготовку в галузі психологічних наук, володіння основними концепціями сучасної психології, здатність до критичного аналізу наукових знань і їх застосування в практичних психологічних завданнях особистості та соціуму.

Вступник повинен демонструвати знання та розуміння принципів функціонування і становлення психіки людини, специфіки формування особистості в онтогенезі та окремих аспектів індивідуальних варіантів розвитку: базових соціально-психологічних механізмів і закономірностей існування особистості в соціумі, фундаментальних сучасних підходів до діагностичної і консультативно-корекційної роботи в галузі психології.

Фаховий іспит спрямований на виявлення здатності до аналізу науково-психологічних закономірностей і їх реалізації в межах конкретної ситуації практично-психологічної діяльності.

Абітурієнт повинен знати:

- методологічні принципи і теоретичні концепції сучасної психології;
- основні закономірності існування і становлення психіки людини;
- особливості пізнавальної діяльності особистості;
- закономірності структури і формування особистості в онтогенезі;

- найбільш важливі теоретичні уявлення світової психології щодо психології особистості;
- закономірності вікового становлення особистості;
- соціально-психологічні закономірності розвитку і існування особистості в групі та в спільнотах;
- методи дослідження в психології;
- психологічну теорію діяльності та її застосування;
- основи психологічної теорії спілкування;
- види психологічної допомоги особистості;
- базові соціологічні теорії та концепції;
- основи соціальної структури та стратифікації;
- методи соціологічного дослідження.

Абітурієнт повинен вміти:

- аналізувати теоретичні положення наукової психології і застосовувати їх у фаховій діяльності;
- застосовувати методи та методики щодо вивчення різних сфер особистості;
- інтерпретувати дані психодіагностики, робити загальні висновки;
- реалізувати професійно-етичні вимоги і положення у відповідності до існуючих нормативів;
- застосовувати основні методи психологічної допомоги особистості;
- застосовувати принципи психологічної теорії спілкування в консультативній практиці;
- аналізувати соціальні процеси та явища;
- застосовувати соціологічні методи дослідження в психологічній практиці.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ

Розділ 1. Психологія

Психологія в сучасному науковому вимірі. Основні теорії та концептуальні підходи в сучасній психології. Історичне становлення психологічних знань. Сучасні проблеми наукової психології. Методи дослідження в психології. Особливості наукового знання психічного.

Сучасні уявлення про теоретичні і емпіричні методи в психології. Методологічна парадигма: сутність, виникнення, значення. Зміст кризи в психологічній науці. Методологічні принципи наукового пізнання в психології. Психологічна теорія: сутність, виникнення, значення.

Психіка і її функції. Становлення психіки в філогенезі. Основні види психічних явищ, їх особливості та психологічні факти. Загальна характеристика пізнавальної діяльності особистості. Загальні особливості пізнавальних процесів. Психологічні особливості відчуттів та сприймання. Пам'ять. Увага. Мислення та мовлення. Уява та фантазія.

Мотиваційно-сміслова сфера особистості. Індивідуально-типологічні особливості особистості. Темперамент. Характер. Здібності. Емоційно-вольова сфера особистості. Психічні стани особистості. Поняття про психічний розвиток.

Основні чинники, принципи та закономірності психічного розвитку. Механізми психічного розвитку, основні його складові. Проблема періодизації розвитку. Закономірності вікового розвитку особистості. Індивідуальність як найвищий принципово новий рівень розвитку особистості.

Розвиток самосвідомості в онтогенезі. Особистість як суб'єкт саморозвитку. Психологічні особливості раннього дитинства, дошкільного віку. Аналіз особливостей молодшого шкільного віку. Підлітковий вік. Юність. Дорослість. Старість.

Структура особистості. Методологічні підходи до визначення структури особистості. Проблема активності людини та її витоків у сучасній психології.

Провідні напрями дослідження особистості в сучасній психології: психоаналітичний напрям, гуманістичний напрям, теорії особистісних рис, екзистенційна психологія.

Особистість у вітчизняній психології. Психосоматичні явища. Причини поведінки, що відхиляється. Психічні розлади. Умови збереження психологічного здоров'я людини.

Управління і самоуправління виховним процесом. Самовиховання як вищий рівень розвитку саморегуляції і самоуправління. Навчання і розвиток, розвивальне навчання. Єдність навчання і учіння.

Класифікація психодіагностичних методик. Методи та методики кількісної та якісної оцінки когнітивного розвитку, емоційно-морального розвитку особистості, мотиваційно-потребової та вольової сфер особистості. Методики вивчення особистості. Методи та методики, які використовуються в соціальній психології особистості, психології спілкування та в соціальній психології груп.

Психологічна теорія діяльності. Структура діяльності та її компоненти. Мотиви, цілі та засоби діяльності. Внутрішня та зовнішня діяльність. Провідна діяльність на різних етапах розвитку. Діяльність як основа розвитку особистості. Професійна діяльність психолога.

Психологічна теорія спілкування. Спілкування як обмін інформацією, взаємодія та сприйняття людьми один одного. Функції спілкування. Вербальні та невербальні засоби комунікації. Психологічні бар'єри у спілкуванні. Міжособистісне сприйняття і розуміння. Конфлікти та способи їх вирішення.

Види психологічної допомоги особистості. Психологічне консультування: мета, завдання, принципи. Індивідуальне та групове консультування. Сімейне консультування. Кризове втручання. Психокорекція та психотерапія. Психопрофілактика. Етичні принципи в наданні психологічної допомоги.

Розділ 2. Соціологія

Соціологія як наука. Предмет і методи соціології. Історія розвитку соціологічної думки. Основні соціологічні парадигми та школи.

Суспільство як соціальна система. Структура суспільства. Соціальні інститути та їх функції. Соціальна стратифікація та мобільність.

Соціальні групи та спільноти. Типи соціальних груп. Характеристики малих та великих груп. Соціальна роль та соціальний статус.

Особистість у соціальному контексті. Соціалізація особистості. Соціальні норми та відхилення. Соціальний контроль.

Соціальні процеси та зміни. Соціальні рухи та революції. Модернізація та глобалізація. Урбанізація та її наслідки.

Методи соціологічного дослідження. Кількісні та якісні методи. Опитування, спостереження, експеримент. Аналіз документів та статистичних даних.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Атаманчук Н.М. Вікова психологія: Конспект лекцій для студентів денної форми навчання, освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, спеціальності 053 «Психологія». Укл. Н.М. Атаманчук. Полтава: Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2022. 120 с.

2. Аршава І. Ф., Носенко Е. Л. Психологія особистості: підручник для студ. Закладів вищої освіти. Дніпро: ЛІРА, 2024. 500 с.

3. Бедан В.Б. Експериментальна психологія. Курс лекцій: для студентів-психологів факультету психології, політології та соціології. Одеса: НУ «ОЮА», 2020. 102 с.

4. Видра О. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 112 с.

5. Вікова психологія : конспект лекцій / укл. П. І. Сахно, Н. М. Теслик. Суми: Сумський державний університет, 2024. 190 с.

6. Вікова психологія. Хрестоматія: навч. посібн. / Л. В. Долинська, Т.М. Лисянська та ін. 3-тє вид., стереотипне. Київ: Каравела, 2020. 488 с.
7. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О.В. Скрипченко та ін. К: Каравела, 2017. 400 с.
8. Волошина В. В., Волинська Л. В., Ставицька С. О. Загальна психологія: Практикум: навч. посібник. 7-ме вид., Київ: Каравела, 2021. 280 с.
9. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2023. 424 с.
10. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 388 с.
11. Загальна психологія: підручник / за заг. ред. С.Д. Максименка. 4-те вид., перероб. і доп. Том 1. Київ: Видавництво Людмила, 2025. 568 с.
12. Ільїна Н.М., Мисник С.О. Загальна психологія: теорія та практикум. Київ: Університетська книга, 2023. 352 с.
13. Кацавець Р.С. Вікова психологія: навч. посіб. К. : Алерта, 2024. 142 с.
14. Колобич О. П. Загальна психологія: навчально-методичний посібник. Львів, 2018. 172 с.
15. Кузьменко Т.М. Соціологія : навч. посібник для студентів ВНЗ / Т.М. Кузьменко; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 319 с.
16. Лукашевич М.П. Соціологія : загальний курс : підруч. Для студентів ВНЗ / М.П. Лукашевич, М.В. Туленков, Ю.І. Яковенко. Київ: Каравела, 2016. 407 с.
17. Максименко С. Д. Загальна психологія: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 272 с.
18. Малхазов О. Р. Експериментальна психологія: практичний посібн. К.: Талком, 2020. 321 с.
19. Матвійчук Т. В. Теорії особистості в зарубіжній та українській психології. Львів: Видавець Марченко Т., 2021. 499 с.

20. Мітіна С.В. Психологія особистості: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Вид-во Ліра, 2020. 274 с.
21. Москалець В. П. Загальна психологія: підручник. Київ : Ліра-К, 2020. 564 с.
22. Савчин М. В. Загальна психологія: навч. посіб. Київ : Альма матер, 2024. 352 с.
23. Савчин М., Василенко Л. Вікова психологія: навч. посіб. К.: Академія, 2024. 384 с.
24. Сурякова М. В., Панфілова Г. Б., Склянська О. В. Соціальна психологія: навч. посібник (з основами соціально-психологічного тренінгу). Дніпро: Середняк Т. К., 2021. 150 с.
25. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості: навчальний посібник. 2-ге вид., стереот. Київ: Каравела, 2021. 372 с.
26. Яланська С. П. Загальна психологія: конспект лекцій : навч. посіб. 2-ге вид. виправл. і доп. Полтава: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, 2023. 191 с.

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Порядок проведення фахового іспиту визначається «Правилами прийому на навчання до Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» для здобуття вищої освіти у 2025 році» (<https://surl.lt/lblksz>) та відповідно до «Порядку проведення вступних випробувань до Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти з використанням технологій дистанційного навчання» (<https://surl.lu/agblqk>). Фаховий іспит вступник

складає очно або дистанційно в синхронному режимі (формат відеоконференції) з документом (паспортом), що засвідчує ідентифікацію особистості.

Результат фахового іспиту визначається за шкалою від 100 до 200 балів.

Фаховий іспит складається з 30 (тридцять) тестових завдань, кожне з завдань має одну правильну відповідь з чотирьох альтернатив. Правильна відповідь оцінюється в 4 (чотири) бали.

Схема нарахування балу зі вступного випробування: 80 балів (додається всім учасникам тестування) + (30 тестових завдань x 4 бали) = 80 балів + 120 балів = 200 балів.

Абітурієнт бере участь у конкурсному відборі, якщо набирає від 100 (сто) до 200 (двісті) балів за фаховий іспит.

До участі у конкурсному відборі не допускаються абітурієнти, які набрали від 0 (нуль) до 99 (дев'яносто дев'ять) балів.